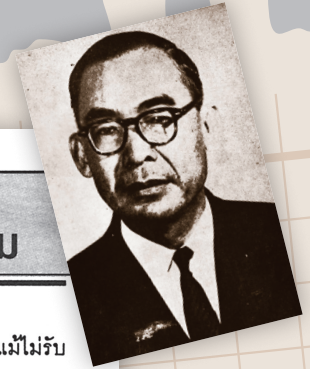

จดหมายเปิดผนึก...ถึง อาจารย์ติเรก ชัยนาม

สนามฟุตบอลหลังตึกโดม ทำพระจันทร์
เสาร์ 23 พฤศจิกายน 2545
เวลาประมาณ 3 ทุ่มเศษ
กราบอาจารย์ที่เคารพรักยิ่ง

วันนี้เป็นวันที่ผมตื่นเต้น ดีใจ ภูมิใจ หยิ่ง
ทรง และเป็นสุขมากที่สุดในชีวิตของผม ขณะที่
ที่ผมกำลังนั่งชมการแสดงจุดพลุรั้งประเภทต่าง ๆ
กว่า 100 ชุด ขึ้นบนท้องฟ้าหน้าตึกโดมในวัน
สิงห์คืนดำ ประจำปี 2545 มันเป็นภาพสะท้อน
ให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ ความรัก ความสามัคคี
และความรุ่งเรืองของคณะรัฐศาสตร์ แห่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อาจารย์ได้ปลูกปล้ำ
ขึ้นมาด้วยมือของอาจารย์เอง

ดังนั้น วันนี้ผมจึงขอเขียนถึงอาจารย์ เพื่อ
ระบายความรู้สึกดี ๆ ที่ผมมีต่อคณะรัฐศาสตร์
ต่ออาจารย์ที่เคารพรักของผมและต่อชาวสิงห์แดง
ทุกคน

เมื่อต้นปี 2492 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มีดำริจะปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ โดยจัด
ตั้งคณะศึกษาเป็น 4 คณะ คือ รัฐศาสตร์ บัญชี
เศรษฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ แทนหลักสูตร
ธรรมศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรพาณิชยศาสตร์
และการบัญชีเดิม นายกคณะกรรมการมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ขณะนั้น จึงได้เรียนเชิญอาจารย์ให้
ไปพบและขอให้รับผิดชอบในการจัดตั้งคณะ
รัฐศาสตร์ ซึ่งอาจารย์ก็ให้เห็นชอบและรับสนอง
นโยบายนั้น คือ “จะให้นักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์
นี้มีความรู้ มีความชำนาญในวิชารัฐศาสตร์
(Political Science) ทั้งไปอย่างในนานาประเทศ
ไม่มุ่งเฉพาะให้ไปรับราชการในฝ่ายปกครอง
เท่านั้น แต่มุ่งให้สามารถไปรับราชการได้ทั่วๆ

ไปทุกแห่ง หรือปฏิบัติงานทั่วไปได้ แม้ไม่รับ
ราชการ”

ผมยังจำภาพวันแรกที่อาจารย์มาปฐม
นิเทศพวกเรารัฐศาสตร์วันแรก เมื่อ 14 มิถุนายน
2492 ณ ห้องบรรยาย ซึ่งเคยเป็นตึกเตรียม
ปริญญาวิมลสนามฟุตบอล ด้านวัดมหาธาตุใกล้
หัวมุมถนนมะขาม ทางออกท้องสนามหลวง โดย
ท่านเน้นให้เราชาวสิงห์แดงมีความมานะ
พยายาม มุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้อย่างเต็ม
ความสามารถ ให้เป็นนักรัฐศาสตร์ไม่ใช่แต่เพียง
นักปกครองอย่างเดียว และขอให้ทุกคนมีความ
รักสามัคคีกัน ให้มี Esprit de Corps อย่าง
เสมอต้นเสมอปลาย

อาจารย์ครับ พวกเราชาวสิงห์แดงทุกคน
ทุกรุ่นได้สืบสานปรัชญาและแนวปฏิบัติดังกล่าว
ของอาจารย์มาโดยตลอด แม้กาลเวลาล่วงผ่านไป
53 ปีแล้ว เลือดสิงห์แดงก็ยังเข้มข้นอยู่ตามเดิม
ครับ และที่น่าภูมิใจมากที่สุด คือ บรรดาลิงห์
แดงของอาจารย์ได้รับความสำเร็จในอาชีพการ
งานหลากหลายสาขารวมๆ แม้ส่วนใหญ่จะอยู่
ในสายมหาดไทย แต่ก็มีหลายรายแยกย้ายกัน
ไปอยู่ในกระทรวง ทบวง กรม อื่นๆ และแม้
องค์การเอกชน ซึ่งต่างคนต่างก็ได้รับความ
สำเร็จพอสมควร เช่น กระทรวงกลาโหม
กระทรวงยุติธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวง
วัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และอื่นๆ
หลายคนเป็นรัฐมนตรีว่าการ ช่วยว่าการเป็น
เอกอัครราชทูต เป็นผู้บริหารระดับสูงในบริษัท
เอกชน และองค์การรัฐวิสาหกิจ ซึ่งผมคงไม่

สามารถเอ่ยนามได้ทุกคน เพราะหลายคนอยู่ใน
รุ่นหลังจากที่ท่านอาจารย์เป็นคนบติ ยังไงๆ
อาจารย์ก็คงไม่รู้จัก

อาจารย์ครับ เมื่อผมจบปริญญาตรีใหม่ๆ
อาจารย์คงจะยังจำได้ ตอนนั้นอาจารย์พ้นจาก
ความเป็นคนบติแล้ว ไปทำงานเป็นประธาน
บริษัทอยู่แถวสีพระยา ผมปรารภกับอาจารย์ว่า
ผมอยากจะทำงานบริษัทเอกชนดู อาจารย์
ก็กรุณาแนะนำให้ผมได้พบกับ Mr. D. J. Evans
ผู้จัดการใหญ่ บริษัท เซลล์ แห่งประเทศไทย
ขณะนั้น แต่เขาบอกให้ผมฝึกฝนภาษาอังกฤษ
ให้ดีกว่า ผมจึงต้องเปลี่ยนไปรับราชการที่กรม
ประชาสัมพันธ์โดยเลือกแผนกการต่างประเทศ
กองแรงงาน (ขณะนั้น) ทำให้ผมจำเป็นต้อง
พัฒนาตัวเองเรื่องภาษาอังกฤษมากขึ้น และ
สามารถสอบชิงทุนไปศึกษาและดูงานต่อในต่าง
ประเทศได้ในที่สุด โดยได้มีโอกาสไปเรียนในโรง
เรียนเดียวกันกับ อาจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์
ซึ่งเป็นอาจารย์และกรรมการคณะรัฐศาสตร์ใน
ขณะนั้น คือ London School of Economics
มหาวิทยาลัยลอนดอน ซึ่งอาจารย์ได้นำเอา
หลักสูตรการเรียนการสอนของเขามาเป็นต้น
แบบการเรียนการสอนในคณะรัฐศาสตร์ของเรา
ระยะแรกด้วย ยิ่งทำให้ผมภูมิใจมากขึ้นที่ได้มี
โอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนนี้

ขณะที่ผมศึกษาอยู่ที่อังกฤษ ผมได้ทราบ
ว่าอาจารย์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูต
ประจำกรุงบอนน์ สาธารณรัฐเยอรมัน ผมจึงได้
ติดต่อกับ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ซึ่งขณะนั้น
ศึกษาปริญญาเอกทางกฎหมายอยู่ที่นั่นว่า ผม
อยากไปเยี่ยม อาจารย์ดีเรก จะไปด้วยกันไหม
อาจารย์ปรีดี เกษมทรัพย์ (ภายหลังได้เป็น
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ตอบตกลง
และบอกว่ากำลังจะมาเที่ยวลอนดอนอยู่แล้ว

ให้ผมพาเที่ยวลอนดอนก่อน แล้วค่อยข้ามไป
เยอรมันเพื่อกราบเยี่ยม อาจารย์ดีเรก ด้วยกัน

อาจารย์คงจำได้ วันนั้นเป็นระยะปิดภาค
เรียนฤดูร้อน อากาศกรุงบอนน์กำลังดี ผม และ
ดร.ปรีดี กราบเยี่ยมอาจารย์ที่ท่าเทียบเรืออัคร
ราชทูตที่กรุงบอนน์ด้วยกัน อาจารย์แต่งสูทสีดำ
สง่างามแบบผู้ดีอังกฤษเดินคู่กับ คุณหญิงปุย
ชัยนาม ออกมาต้อนรับพวกผม และพาเดินชม
วิวบริเวณท่าเทียบริมนแม่น้ำดานูป อันสวยงาม
ก่อนพาเข้าไปรับประทานอาหารกลางวันใน
ท่าเทียบ เป็นภาพที่ผมยังจำติดตา สุขภาพ
อาจารย์ยังดีมาก พูดคุยสอบถามทุกสิ่งทุกอย่าง
พวกเราด้วยเมตตา เสียอาจารย์แทบเครือแต่ก็
หนักแน่นเช่นเคย และยังกระซิบผมว่า ยังอยาก
ทำงานกับ บริษัทเซลล์ อยู่หรือเปล่า ผมได้เรียน
อาจารย์ว่ายังคงคิดอยู่แต่คงต้องใช้ทุนหลวงก่อน

ผมกลับจากอังกฤษแล้วก็ยังคงทำงานใน
กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย โดย
ได้นำความรู้ที่เล่าเรียนมาพัฒนาต่อไปในสังคม
โดยเฉพาะวิชาความรู้ด้านการบริหารงานบุคคล และ
การบริหารจัดการทั่วไป ได้จัดหลักสูตรการฝึกอบรม
ให้เจ้าของและผู้จัดการสถานประกอบการ เรื่องการ
แรงงานสัมพันธ์ การจัดการธุรกิจ อุตสาหกรรม
และการบริหารสหภาพแรงงานได้เขียนตำรา 2 เล่ม
คือ จิตวิทยา อุตสาหกรรมและสหภาพแรงงาน
และได้นำเข้ามาสอนในหลักสูตรชั้นปริญญาตรี ทั้งที่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รามคำแหง จุฬาลงกรณ์
และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จนกระทั่งได้มีการก่อตั้ง
สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย และ
สมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทยในที่สุด
และผมก็ได้เข้ารับบริหารเป็นนายกสมาคมและ
กรรมการบริหารทั้ง 2 สถาบันตลอดมา

งานที่ผมภูมิใจอย่างหนึ่งในฐานะลูกศิษย์
ของอาจารย์ก็คือ ผมได้เป็นหนึ่งในคณะผู้ผลักดัน

และก่อตั้งกรมแรงงานขึ้นจนสำเร็จ (ทั้งที่อยากให้เป็นกระทรวงแรงงาน) และได้เป็นหัวหน้ากองหนึ่งในกรมนั้นอยู่ 3 ปี ก่อนจะลาออกจากราชการเพื่อไปทำงานที่ บริษัท เซลล์ แห่งประเทศไทย ตามที่เคยได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์เอาไว้

ขณะทำงานเป็นผู้บริหารอยู่เซลล์ ผมก็เสนอตัวรับใช้ชาวสิงห์แดง โดยรับอาสาเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นนายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นคนแรกสมัยเมื่ออาจารย์ทวีแรงเข้าเป็นคณบดีเมื่ออาจารย์มีปัญหาเรื่องสุขภาพ ผมก็ได้แวะเวียนไปเยี่ยมอาจารย์ที่บ้านซอยอารีย์ สุขุมวิทเสมอ แม้เมื่ออาจารย์เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศิริราช ผมก็ได้ไปคอยรับใช้ประสานงานระหว่างโรงพยาบาลกับทางบ้าน จนสนิทสนมกับ คุณหญิงป๊วย มากเป็นพิเศษระยะหลังๆ เมื่ออาการป่วยของอาจารย์หนักขึ้นต้องนอนรับการผ่าตัดและรักษาที่โรงพยาบาลเป็นเวลาติดต่อกันเป็นเดือน พวกเราก้เวียนไปเยี่ยมและชวนอาจารย์พูดคุยให้ลืมความเจ็บปวด แต่อาจารย์เข้มแข็งมาก พยายามพร่ำสอน เรื่องอาชีพการงาน ให้กำลังใจ และเล่าเรื่องเก่าๆ ให้พวกเราฟังเสมอ โดยเฉพาะระยะนั้นอาจารย์กำลังรับเขียนหนังสือชุดไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 อยู่ และแล้วเสร็จออกจำหน่ายก่อนอาจารย์จะจากพวกเราไป ผมก็ได้รับความกรุณาจากอาจารย์ให้ไว้เป็นที่ระลึก ๑ ชุด **อาจารย์หม่อมเจ้าลักษณะเลิศชายกูร** ซึ่งไปเยี่ยมอาจารย์ที่โรงพยาบาลศิริราชบ่อยๆ และเจอผมเสมอ อาจารย์หม่อมเจ้าจะชอบพูดตลกๆ ให้อาจารย์ตลกหัวเราะ ทั้งๆ ที่ระยะนั้นอาจารย์ซูบผอมลงมาก ผมยังจำได้ว่า วันหนึ่งคณะข้าราชการจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้อันเชิญเหรียญคุณงามความดี เข้มศิลาปรีทยา ซึ่งทรง

พระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานมามอบให้อาจารย์ที่โรงพยาบาล ซึ่งอาจารย์ต้องแต่งสุทรีรับพระราชทานด้วยความปลื้มปิติยินดีก่อนสิ้นใจเพียงไม่ถึงเดือน

แม้สิ้นอาจารย์แล้วผมก็ยังไปมาหาสู่เยี่ยมคารวะ คุณหญิงป๊วย ในวันสงกรานต์และวันปีใหม่อยู่เสมอ ทั้งยังได้หารือเรื่องตู้หนังสือของอาจารย์ที่จะมอบให้ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ด้วย อาจารย์ครับ ผมได้ทดแทนบุญคุณของอาจารย์ด้วยการรับใช้ คุณหญิงป๊วย ต่อมาจนท่านสิ้นใจเช่นกัน

เมื่อมีการจัดตั้งมูลนิธิเรก ชัยนาม ผมก็ได้รับเชิญจาก อาจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม เป็นกรรมการมูลนิธิ และช่วยกันบริหารกิจการมูลนิธิต่อมาจนต้องเลิกกิจการเมื่ออาจารย์ไพโรจน์เองถึงแก่กรรมลง

พวกผมและเพื่อนรุ่นแรกๆ โดยเฉพาะ **พล.ต.ต.ไพโรจน์ ศิริโรจน์** ได้คอยติดตามเยี่ยมเยียนรับใช้อาจารย์ประจำคณะท่านอื่นๆ อีกเท่าที่จะทำได้ เช่น **อาจารย์ ม.จ.ลักษณะเลิศชายกูร, อาจารย์ประเสริฐ ปทุมมานนท์, อาจารย์ยวดีเลิศฤทธิ์ และอาจารย์ป๊วย อังภากรณ์**

โดยเฉพาะอาจารย์ป๊วย เมื่อผมย้ายไปประจำทำงานที่เซลล์ลอนดอน ผมก็ได้แวะเวียนกราบเยี่ยมอาจารย์เสมอ แม้เมื่อท่านไปเป็นอาจารย์พิเศษสอนอยู่ที่ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ผมก็ได้ไปนอนคุยกับท่านที่นั่นเพื่อให้กำลังใจหลังจากที่ต้องจากเมืองไทยไปเพราะภัยการเมือง และผมยังคงเชิญอาจารย์ไปเยี่ยมเป็นเกียรติแก่ผมและครอบครัวที่พลัดในลอนดอนเสมอ หลังจากนั้นทุกครั้งที่ผมกลับไปทำธุรกิจของบริษัทที่ลอนดอน และแม้เมื่อเกษียณอายุงานแล้วผมก็ยังแวะไปเยี่ยมและซื้อของฝากอาจารย์ป๊วยเสมอมา จนอวสานแห่งชีวิตของท่าน

อาจารย์ครับ บัดนี้เวลาได้ล่วงเลยมากว่า 50 ปีแล้ว คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ของเราได้เจริญเติบโตก้าวหน้าไปไกลเกินคาด ผลผลิตของสำนักนี้ได้รับความนิยมสำเร็จสมกับปณิธานของอาจารย์แล้ว ได้เป็นแม้กระทั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำสำนักเซนต์เจมส์ ตำแหน่งที่อาจารย์เคยเป็นมาก่อน สิ่งเหล่านี้เองทำให้ผมคิดถึงอาจารย์ และเขียนถึงอาจารย์ในวันนี้ เพื่อจะเรียนให้อาจารย์ได้ทราบถึงความสำเร็จของคณะรัฐศาสตร์ที่ท่านอาจารย์ได้ปลูกปล้ำสร้างขึ้นมากับมือเอง

ในงานวันนี้ก็อีกนั่นแหละที่ทำให้ผมได้เห็นว่ Esprit de Corps ที่อาจารย์อยากเห็น และอยากให้มันคงอยู่กับคณะรัฐศาสตร์มันได้เกิดขึ้นแล้วและผมเชื่อว่ามันจะคงอยู่ต่อไปตลอดกาลอย่างแน่นอน วันนี้ผมได้เห็นความยิ่งใหญ่ของการจัดงานวันสิ่งที่ดีนัก ทั้งๆ ที่ฝนตกหนัก น้ำเจ็นองสนามฟุตบอลมาแต่กลางวัน แต่งานจะไม่เลิก งานจะต้องมีต่อไป เพราะสิ่งหนึ่งแดงทั่วประเทศตั้งใจไว้แล้ว คณะกรรมการจัดงานแต่ละคนซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งแดงลูกแม่โถมผลิตภัณฑ์ของอาจารย์ทั้งนั้น ต่างมุ่งมั่นว่างานจะต้องดำเนินต่อไป สิ่งหนึ่งแดงจะไม่ยอมแพ้ พวกเราต่างพากันเอากะสอบทรายจำนวนหนึ่งๆ กระสอบมาสร้างเป็นทางเดินระหว่างโต๊ะอาหาร ลานแสดงกลางแจ้งปูด้วยผ้าแดงเต็มสนามฟุตบอล ได้ซื้อถุงพลาสติกให้ผู้เข้าร่วมงานสวมครอบรองเท้าและขาทางแดงไม่ให้เปื้อนโคลน ทั้งสิ่งหนึ่งแดงสิ่งหนึ่งแดง ต่างร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ทั้งวัยเด็กวัยผู้ใหญ่ มากันเพียบ ไม่แคร์สนามและ ไม่บ่นว่าจะเปียกฝน ทั้งๆ ที่อย่างกับเดินบนท้องนาหน้าฤดูปลูกข้าว ถ้าอาจารย์ได้มาเห็นภาพลูกศิษย์ของอาจารย์ประพฤติปฏิบัติต่อกันในวันนั้นแล้วอาจารย์จะชื่นใจยิ่งกว่าที่ผมบรรยายให้อาจารย์

ฟังอีก และผมเชื่อว่าคนที่ไม่ได้มางานวันนั้นคงจะรู้สึกเสียใจแม้จนวันนี้

คืนนี้สิ่งหนึ่งแดงที่เป็นรัฐมนตรีปลัดกระทรวงรองปลัดกระทรวง อธิบดีผู้ว่าราชการจังหวัด ฯลฯ เดินคลุกโคลนมอมแมมกันเป็นเรื่องสนุก หลายคนต้องถูกโยกย้ายข้ามกระทรวง ข้ามกรม ข้ามจังหวัด หรือข้ามหน่วยงาน หลายคนไม่เคยคิดว่าจะต้องถูกย้ายหรือแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งเหล่านั้น จึงวิ่งเต้นแนะนำรุ่นพี่รุ่นน้องกันอย่างสนุกสนาน เพราะเขาจัดโต๊ะไว้เป็นกลุ่มเป็นรุ่นใครรู้จักใคร อยากจะแนะนำให้ได้รู้จักกับใครในรุ่นอื่น ในที่ทำงานใหม่ ก็วิ่งหากันเป็นโต๊ะเป็นกลุ่มๆ อย่างพ้ออย่างน้อง เพื่อเวลาไปปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานเดียวกันก็จะได้ร่วมมือช่วยเหลือประสานงานกันได้สะดวกขึ้น ตัวผมเองก็ได้พยายามแนะนำให้รุ่นพี่ได้รู้จักกับรุ่นน้องและให้รุ่นน้องได้รู้จักรุ่นพี่ที่โยกย้ายกันใหม่ๆ หลายคู่ เป็นความสุขใจอย่างหนึ่งที่ได้ทำให้พวกเราได้สนิทสนมกันยิ่งขึ้น

แต่ผมก็มีเรื่องเศร้าจะเล่าให้อาจารย์ฟังเหมือนกันครับ คือ ลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ของอาจารย์หลายคนก็ได้ล้มหายตายจากไปเหมือนกัน เริ่มตั้งแต่ พลจ. จรัสศรี เลขประจำตัว 1/ร อติตปัดอำเภอสวรรคโลก สุโขทัย, เสมอใจ พุ่มพวง 2/ร อติตปัดกรุงเทพมหานคร, สมศักดิ์ พันธเสน 131/ร, ประถม ศิริมาลา 27/ร, เต็มศักดิ์ สมันตรัฐ 86/ร, สมพงษ์ เวชสาร 39/ร, บุญสม ผลเปการ 63/ร และ อร่าม เอี่ยมอรุณ เป็นต้น เพราะขณะนี้พวกเรา รุ่น 1 ก็อายุเข้าใกล้คนละ 70-75 ปีแล้ว แต่ก็ยังพยายามไปร่วมงานคณะอยู่ตลอดเวลา

ขณะนี้แน่นอนนอกจากจะมีสมาคมรัฐศาสตร์แล้ว พวกผมยังได้จัดให้มีการพบปะกันข้าวงกลางวันกันทุกวันศุกร์ต้นเดือน ที่ห้องอาหารราชพฤกษ์มัยสมาคม

นางเล็ง ที่อาจารย์เคยพาพวกผมไปดูอาจารย์
 เล่นกอล์ฟและเลี้ยงกาแพ้อยๆ นั่นเอง ซึ่งชมรม
 นี้ผมก็ได้มีส่วนสร้างให้เกิดขึ้นมา ตั้งแต่ปี 2528
 ขณะนี้ก็มีสมาชิกมากขึ้น เพราะเราพยายามให้มี
 กิจกรรมแปลกๆ อยู่เสมอ

อาจารย์ครับ ผมได้เล่า.....ให้อาจารย์
 ฟังมากแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ได้ร่วมดีใจ
 ในความสำเร็จของคณะเรา และพวกผมเชื่อว่า
 อุทิศการณ์ที่อาจารย์ได้ให้กับพวกเราเมื่อ 50
 ปีก่อน จะอยู่กับพวกเราตลอดไป พวกเราจะ

รักใคร่ ช่วยเหลือกัน สมัครสมานสามัคคี
 จะรักษาชื่อเสียงคุณความดีของคณะเราไว้ยังชีวิต
 ขอให้อาจารย์วางใจได้ และขอให้อาจารย์จงหลับ
 เป็นสุขเถิด พวกเรายังคงเทิดทูนคุณความดีของ
 อาจารย์อยู่เสมอชั่วชีวิต

กราบมาด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

เด่นพนธ์ พลสวัสดิ์ 68/ร
 รัฐศาสตร์บัณฑิต รุ่น 1

มาร์ชรัฐศาสตร์

คำร้อง สมบูรณ์ พรหมเมศร์
 ทำนอง สังข์ วังถาวาสี

เรารัฐศาสตร์...เปรี๊ยะปราวดในสรรพวิชา
 มานะเรียนในการศึกษา
 เพื่อความก้าวหน้าของประชาชาติไทย
 เรารัฐศาสตร์...องอาจไม่หวาดใด ๆ
 การปกครองของชาวประชา
 แม้นยากนานาเราจะฟันและฝ่าไป
 การทูตผูกพัน เจริญสันถวไมตรีทั่วไป
 นำประชาชาติไทย
 ก้าวไปไกลสู่ความรุ่งเรือง
 เรายกสมัครสมาน
 ร่วมประสานเทิดเกียรติให้ประเทือง
 ธรรมศาสตร์และการเมือง
 เพื่องฟูรุ่งเรืองตราบชั่วฟ้าดินสลาย